

La introducció de les ciències de l'esperit a Catalunya: conferència de Joan Roura-Parella (Girona, 1933)

Oriol Ponsatí-Murlà*

Resum

Joan Roura-Parella és un dels pensadors més sòlids de la pedagogia dels anys trenta a Catalunya i, alhora, com a conseqüència del seu llarg exili als Estats Units, un dels més desconeguts i poc valorats a casa nostra. En el seu itinerari intel·lectual, l'estada de dos anys (1930-1932) a la Universitat de Berlín i el contacte directe amb Eduard Spranger i les ciències de l'esperit constitueixen un autèntic punt d'inflexió. Pocs mesos després d'haver retornat d'Alemanya, Roura-Parella pronuncia una conferència a Girona, davant de Cassià Costal i els seus antics companys de l'Escola Normal de Girona. Al llarg d'aquesta conferència (el resum de la qual serà publicat en diversos mitjans), Roura-Parella anuncia alguns dels principals motius que retrobarem en diferents indrets de la seva producció. Aquest article intenta posar en relació el contingut d'aquesta conferència amb textos posteriors del mateix autor, per mirar de comprendre millor la gènesi i desplegament del seu pensament. Al final de l'article, s'hi inclou la transcripció del resum de la conferència de Girona.

Paraules clau

Joan Roura-Parella, Eduard Spranger, ciències de l'esperit, *Geisteswissenschaften*, pedagogia culturalista, pedagogia a Catalunya, història intel·lectual de Catalunya

Recepció original: 9 de setembre de 2022

Acceptació: 16 de desembre de 2022

Publicació: 1 de juliol de 2023

Introducció: Joan Roura-Parella

El tortellanenc Joan Roura-Parella (1897-1983) és un dels intel·lectuals catalans que la desfeta de 1939 i el llarg exili posterior han aconseguit precipitar en la desmemòria col·lectiva d'una manera més eficaç. Els esforços de recerca desenvolupats, principalment, per Vilanou (2003-2004, 2004, 2005, 2005b, 2010, 2019), tot sol o amb la col·laboració de Collelldemont (*et al.*, 1997), de Jordi Garcia (Roura-Parella, 2020), de Gómez (*et al.*, 2012), o per Cullell (1984, 1985) han aconseguit mitigar relativament el desconeixement general sobre la vida i l'obra de Roura-Parella, mitjançant un esforç sostingut d'articles i monografies que, malgrat tot, han gaudit de molt poca permeabilitat fins i tot dins d'un àmbit acadèmic en què l'interès per la pròpia història intel·lectual és més aviat escàs.

El fet que Joan Roura-Parella esdevingués professor de la Universitat de Wesleyan (Middletown, Connecticut) el 1946 i romangués als Estats Units durant gairebé quaranta anys, fins a la seva mort (1983), va propiciar la seva desconexió pràcticament total amb la vida cultural i acadèmica del nostre país, tot i reprendre-hi les estades regulars —bàsicament estivals— a partir de 1961. Certament, la universitat franquista no representava

(*) Oriol Ponsatí-Murlà és doctor en Filosofia per la Universitat de Girona i professor de Filosofia Antiga i d'Història de la Ciència i la Cultura en aquesta mateixa universitat. Ha escrit una quarantena d'articles, llibres i capítols de llibre sobre filosofia antiga i història intel·lectual i cultural de la Catalunya contemporània, amb treballs sobre Joan Maragall, Joaquim Xirau, Prudenci i Aurora Bertrana, Jaume Vicens Vives, Josep Palau i Fabre, Gabriel Ferrater, Josep Ferrater Mora, Josep M. Corredor, i Joan Fuster. ORCID: 0000-0002-4804-0568. Adreça electrònica: oriol.ponsati@udg.edu

un marc apte per al desenvolupament de la seva labor intel·lectual i la progressiva obertura a partir dels anys seixanta ja coincidiria amb la seva jubilació (1965), quan es pot dir que la seva obra ja estava plenament realitzada.

Això no obstant, en el moment d'emprendre el camí de l'exili, Roura-Parella tenia 41 anys i havia tingut temps de completar no només un brillant itinerari d'estudis (Girona, Madrid, Berlín, a més d'assistir a diversos congressos internacionals a ciutats com Moscou, Praga, Copenhagen, París i Ginebra) sinó també d'adquirir una prou dilatada experiència pràctica com a mestre a Las Palmas (1923-1930). El 1937, en plena guerra civil, havia defensat la seva tesi doctoral (Roura-Parella, 1940) a la Universitat de Barcelona, una obra ambiciosa que representa un fonament sòlid sobre el qual erigirà tota la seva posterior reflexió teòrica al voltant de la filosofia de l'educació i a la qual ben aviat hi afegirà la seva aportació en el camp de l'estètica filosòfica. Abans i tot de la guerra, un cop completada la seva estada a la Universitat de Berlín (1930-1932), seria un dels professors clau d'aquella «generació filosòfica de 1932» (Maragall, 1986) que, a redós de la figura de Joaquim Xirau, posaria les bases d'una pedagogia catalana pionera, dinàmica, modèlica i oberta a les aportacions de pensadors d'arreu d'Europa, des d'Adolphe Ferrière (que va inaugurar el Seminari de Pedagogia amb una conferència impartida el 5 de desembre de 1930), fins a Paul-Ludwig Landsberg (que deixaria una empremta indeleble en diversos dels seus col·legues catalans).

Joan Roura-Parella és nomenat professor d'Antropologia, Ètica i Sociologia de l'Escola Normal de la Generalitat de Catalunya a principis del curs 1932-1933, tot just finalitzada la seva estada d'estudis a Alemanya. Els dos anys berlinesos li han permès estudiar Estètica amb Max Dessoir, Sociologia amb Werner Sombart, Psicologia amb Wolfgang Köhler, Psicologia infantil amb Kurt Lewin, Sociologia i Ètica amb Nicolai Hartmann, Psicotècnia amb Hans Rupp i, sobretot, Filosofia de la cultura, Psicologia i Pedagogia amb Eduard Spranger, que l'admetrà al seu selecte seminari sobre «La concepció del món de Goethe i la seva crítica en el present» (Vilanou, 2004, p. 47-48). El contacte directe amb Spranger, deixeble de Wilhelm Dilthey, va suposar un sotrac irreversible en la sensibilitat filosòfica de Roura-Parella, que, des d'aleshores, deixaria de concebre l'educació com una disciplina eminentment positivista, que admetria el mateix tractament metodològic que les ciències naturals, per passar a enfocar-la com una peça fonamental de les ciències de l'esperit (*Geisteswissenschaften*), és a dir aquelles que tenen per objecte d'anàlisi els fenòmens culturals com el dret, l'economia, la psicologia, o la història.

El primer testimoni d'aquest canvi radical d'enfocament el podem datar el febrer de 1932, quan Roura-Parella és encara a Berlín i es dirigeix a la Junta de Ampliación de Estudios, que ha becat la seva estada a la capital alemanya, per resumir la tasca realitzada i exposar la que es disposa a emprendre durant el semestre d'estiu (abril-agost), que serà l'últim que passarà a la Universitat de Berlín. El text ha estat transcrit i estudiat per Vilanou (2005), un cop recuperat de l'arxiu personal de Joan Roura-Parella dipositat a la Biblioteca Central del Centro Superior de Investigaciones Científicas. Atès que qui parla en aquest text és l'estudiant que vol justificar l'interès dels estudis realitzats i la necessitat de prosseguir-los no és estrany que l'informe contingui una defensa aferrissada d'un enfocament de l'educació basat en les ciències de l'esperit i una crítica gens subtil a la perspectiva positivista que predominava a Espanya:

En nuestro país los hombres de ciencia siguen considerando la medida, el número, como un símbolo mágico como lo fue entre los antiguos pitagóricos. Sin embargo, hay campos de investigación rebeldes a

la simbolització numèrica. Pretender tractar les ciències del esperit amb els mètodes de les ciències naturals és exposar-les a l'esterilitat, i per consegüent, es donaria una sobrevaloració a aquelles ciències que se riguen pel principi de causalitat. En Espanya, la introducció del nombre, de la mesura, de la llei en el seu sentit físic-matemàtic en el camp de la Pedagogia amb l'intent de donar-li la categoria de ciència, de «primera classe», ha contribuït no poc, en aquests últims dècades a obscureixer l'essència del problema pedagògic, única base sobre la qual ha de establir-se tot el valor i tota la dignitat de la Pedagogia. (Vilanou, 2005, p. 481-482)

Aquest text, però, formava part de la correspondència entre Roura-Parella i la Junta de Ampliació de Estudios i, per tant, va romandre durant 73 anys ocult en un expedient administratiu i no va gaudir de cap mena de difusió. La primera vegada que Roura-Parella defensa públicament un model pedagògic allunyat del positivisme de les ciències naturals és a Girona, el 5 de febrer de 1933, pocs mesos després d'haver finalitzat la seva estada a Alemanya. En aquells moments, no podem afirmar que Eduard Spranger fos un autor del tot desconegut a Espanya, però sí que havia gaudit de molt poca difusió. Quan Roura-Parella torna d'Alemanya no existeix cap traducció castellana de cap obra de Wilhelm Dilthey. I se n'han traduït només dues d'Spranger: la que José Gaos havia fet el 1929 de *Psicología de la edad juvenil* (Spranger, 1929) i la que Lorenzo Luzuriaga havia fet de *Los Fundamentos científicos de la teoría de la constitución y de la política escolares*, tot just l'any anterior (Spranger, 1931). Tant un llibre com l'altre havien estat publicats a Madrid, per l'editorial Revista de Occidente, el primer, i per Publicaciones de la Revista de Pedagogía, el segon. No deu ser aventurat afirmar que aquestes dues traduccions, si havien arribat a Catalunya, havien gaudit de molt poca difusió. Cap dels fons bibliogràfics catalans històrics en conserva cap còpia. De la traducció de Gaos, que gaudirà de diverses reedicions posteriors, sí que se'n comencen a conservar còpies a partir de 1935, però no pas abans. Així doncs, no només per a aquells que van assistir a la conferència de Roura-Parella a Girona, sinó per a tots aquells que en van poder llegir el resum que se'n va publicar (com veurem, va gaudir d'una difusió relativament àmplia), aquella devia ser la primera vegada que sentien a parlar d'un model pedagògic de caràcter culturalista, que superés el model psico-pedagògic, de base empirista.

Context, difusió i idees de la conferència de Girona

El 5 de febrer de 1933 (diumenge) a les 11 del matí, al Grup Escolar de Girona, Joan Roura-Parella va pronunciar la conferència «Educació, Cultura i Estat». La conferència s'emmarcava en un cicle organitzat per l'Associació Provincial de Magisteri, en el qual intervingueren, entre altres, Leonor Serrano, Josep Junquera, Cassià Costal o Josep M. Corredor (Puigvert, 1984, p. 642). Roura-Parella havia estudiat a l'Escola Normal de Girona entre 1913 i 1917, abans d'ingressar a l'Escuela Superior de Magisterio de Madrid (1919-1923) i poder assistir a les lliçons de Pedagogia de Manuel Bartolomé Cossío. La figura de Cassià Costal («el Cossío català») vinculava molt directament Girona i la seva avantguardista Escola Normal amb el krausisme que Giner de los Ríos i Cossío havien imprès a la Institución Libre de Enseñanza madrilenya. L'estudiant Roura-Parella semblava haver seguit dòcilment el camí de la renovació pedagògica iniciat per Costal i, setze anys després de finalitzar la seva etapa d'estudis a la Normal, tornava a Girona per satisfer el que ell mateix anomenava, a mode de *captatio benevolentiae*, «el deute que tenia amb Girona» (*L'Autonomista*, 15.2.1933, p. 1). Això no obstant, qui tornava a Girona ja no era el brillant estudiant que n'havia marxat als vint anys, ni tan sols aquell que havia conclòs la seva etapa a l'Escuela Superior de Magisterio amb vint-i-sis anys, després d'obtenir el millor expedient de la seva promoció i que sens dubte enorgullia els seus mestres gironins. Tot i que

Roura-Parella va reconèixer sempre el mestratge de Costal (Colleldemont *et al.*, 1997, p. 8), qui tornava a Girona aquell diumenge de febrer de 1933 era un mestre d'escola normal que, després d'exercir la docència durant set cursos a Las Palmas, havia descobert a Alemanya una manera radicalment nova de concebre l'aproximació al fet pedagògic. No és estrany, doncs, que la conferència de Roura-Parella despertés l'interès tant de mestres com d'antics companys de la Normal gironina i que hi assistís Cassià Costal mateix però també Àngel Frigola, Pere Blasi, Josep Junquera, o Montserrat Torrent.

El contingut de la conferència de Roura-Parella l'hem trobat reproduït fins a quatre vegades per diversos mitjans, a partir del resum que en publica el diari dels germans Rahola, *L'Autonomista*, deu dies després que l'acte tingués lloc:

1. L'edició de *L'Autonomista* de dimecres, 15 de febrer de 1933 publica una crònica de la conferència signada per M, sota el títol «Educació, Cultura i Estat», i n'inclou un extens resum.
2. *El Magisterio Gerundense* de l'endemà, dijous, 16 de febrer de 1933, reproduïx el mateix text de *L'Autonomista* del dia abans.
3. L'edició de *L'Autonomista* de divendres, 17 de febrer de 1933, torna a publicar el mateix resum, sota el títol «Una conferència», sense signatura i sense els paràgrafs introductoris de crònica de l'acte.
4. La revista *Escola Normal. Butlletí de l'Escola Normal de la Generalitat*, any 1, n. 3, març 1933, p. 38-40, publica —amb adaptacions mínimes— el mateix text de *L'Autonomista* del dia 17 de febrer (prescindint, per tant, dels paràgrafs introductoris).

No tenim manera d'assegurar que aquest resum es redactés a partir de notes proporcionades per Roura-Parella mateix, o que ell el supervisés un cop publicat, tot i que seria estrany que, més enllà de l'àmbit estrictament periodístic, com a mínim la versió que apareix publicada al *Butlletí de l'Escola Normal de la Generalitat* no hagués disposat del seu plàcet. Tenint en compte, d'altra banda, que transcorren deu dies entre la celebració de l'acte i la publicació del resum a *L'Autonomista*, seria ben raonable pensar que l'autor havia estat consultat abans de publicar el text. El contingut, en qualsevol cas, tot i el seu caràcter sintètic, és perfectament coherent amb el pensament posterior de Roura-Parella i no sabem trobar-hi cap element que ens indueixi a pensar que el cronista s'ha desviat substancialment del fil que degué seguir el conferenciant. Com que el resum no és especialment extens, al final d'aquest article en reproduïm la versió més completa, que és, de fet, la primera, la de *L'Autonomista* del 15 de febrer de 1933.

Si intentem identificar i sintetitzar les idees-força de la conferència obtindrem un esquema com el següent:

1. Defensa de la pedagogia de la cultura (com a superació d'una pedagogia merament tècnica o psicològica, d'una banda, i d'una pedagogia filosòfica, de l'altra).
2. Centralitat del concepte *vida* (Nietzsche) inseparable dels de *cultura* i *història*.
3. Oposició entre natura i cultura però també relació d'analogia (realitat com a suma de natura i cultura i natura com a canemàs de la cultura).

4. La unitat cultural tradueix (objectiva) la unitat de l'esperit i està formada per àmbits vinculats i alhora amb unes regles pròpies (ciència, art, societat, economia, política, religió, tècnica i educació).
5. La cultura és dinàmica perquè la vida i la manera com la vida tradueix els valors de la cultura, també ho és. La pedagogia racionalista deslliga l'individu del seu camp de forces còsmiques i culturals. Educació i cultura es troben en relació de reciprocitat perquè l'educació impulsa la variació cultural (funció seleccionadora dels alumnes més dotats) i alhora la variació cultural provoca canvis en l'educació.
6. L'Estat és educador però els programes educatius no poden dependre de partits polítics que semblen no tenir altra alternativa que el comunisme o el feixisme educatius. L'àmbit educatiu ha de preservar la seva llibertat respecte la política per esdevenir realment transformador.

La conferència de Girona i l'obra posterior de Roura-Parella

Crida l'atenció, en primer lloc, que la pràctica totalitat del contingut d'aquesta conferència resulti familiar a qualsevol lector avesat als textos publicats per Roura-Parella al llarg de la dècada dels anys trenta, la qual cosa indica que, si més no *in nuce* (i tenint en compte el marc necessàriament limitat que suposa el format conferència), d'alguns dels aspectes centrals que Roura-Parella desenvoluparà al llarg dels anys següents, ja en tenia una intuïció prou ben fixada tot just uns pocs mesos després d'haver tornat d'Alemanya, quan visita Girona. Vegem-ho amb més detall.

L'esquema tripartit (1: pedagogia tècnica o psicològica; 2: pedagogia filosòfica; 3: pedagogia culturalista) que, de manera sintètica, trobem anunciat tot just començar la conferència és desplegat per Roura-Parella en diverses obres tant dels anys trenta com dels anys quaranta. Així, el llarg article «Les tres pedagogies» (Roura Parella, 1934-1935) respon, en la seva totalitat, a aquesta mateixa divisió. Terminològicament, la pedagogia tècnica o psicològica és anomenada allà pedagogia empírico-experimental; la pedagogia filosòfica, pedagogia normativa; i la pedagogia culturalista, pedagogia descriptiva. En altres, llocs (Roura Parella, 1944, p. 205-211), en canvi, la primera es converteix en pedagogia naturalista, la segona en neokantiana i la darrera en «pedagogia como ciencia del espíritu». Varien els noms amb què s'hi refereix però la concepció es manté intacta. Aquest esquema té el seu origen en un text del seu professor, Werner Sombart, tal com reflecteix explícitament la cita que encapçala «Les tres pedagogies»:

Grundeinstellungen zu unserem Gegenstande —die menschliche Wirtschaft— gibt es aber, wie zu allen übrigen Bestandteilen der Kultur, drei und nur drei: die metaphysische, die naturwissenschaftliche und die geisteswissenschaftliche, die zu drei verschiedenen Gestaltungen der Nationalökonomie geführt haben und immer wieder führen: der richtenden, der ordnenden und der verstehenden Nationalökonomie, wie ich sie nennen will. (Sombart, 1930, p. 19)

Si les tres actituds bàsiques de l'economia humana —la metafísica, la científica i la de les ciències de l'esperit— són també exportables a qualsevol altre àmbit de la cultura, aleshores la pedagogia no pot quedar-ne al marge i hem de poder descriure la manera com la teoria pedagògica s'ha expressat de manera metafísica, científica o d'acord amb els dictats de les ciències de l'esperit. És aquest exercici d'extrapolació inspirat per Sombart el que dona lloc a les «tres pedagogies» i el que permet a Roura-Parella afirmar que

la primera ha predominat durant les dues primeres dècades del segle xx; la segona és introduïda als anys vint, i la tercera a principis dels anys trenta.

D'aquestes tres concepcions pedagògiques, Roura-Parella mateix havia estudiat i professat la primera —la psicotècnica— fins just abans d'abandonar Las Palmas i iniciar la seva estada a Berlín. No en va, a finals de 1928, s'havia traslladat a Madrid per obtenir la capaciació com a personal de les Oficines d'Orientació, un títol que li havia permès convertir-se en professor i director de l'Oficina d'Orientació Professional de Las Palmas (Vilafranca i Vilanou 2002, p. 288-289). Igualment, havia assistit a un curs de psicologia aplicada organitzat per l'Instituto de Orientación y Selección Profesional a Madrid, entre finals de novembre i principis de desembre de 1929, a la Conferència Internacional de Psicotècnica de Barcelona (1930) i a la Conferència Internacional de Psicotècnica de Moscou (1931).

D'aquest període, ens han restat només dos textos relativament breus, però prou reveladors. Es tracta, d'una banda, de l'opuscle que recull el resum de les cinc lliçons que constituïren el curs que Roura-Parella dictà per encàrrec del Círculo Mercantil de Las Palmas i que fou publicat pocs mesos abans que el pedagog abandonés la capital canària (Roura-Parella, 1930) i, de l'altra, del text mecanografiat (inèdit fins ara i que serà publicat en el número 65 de *Temps d'Educació*) que Roura-Parella utilitzà per a impartir aquest curs. Un simple cop d'ull a l'índex de qüestions tractades a cada sessió permet fer-se càrrec de fins a quin punt el conferenciant que s'adreçava als seus antics companys a Girona el febrer de 1933 ja no era el mateix que, tot just tres anys abans, s'adreçava al seu públic canari. No es tracta d'una simple evolució intel·lectual sinó d'un autèntic canvi de paradigma. La manera d'enfocar l'orientació professional que fins aleshores Roura-Parella havia fet seva, en consonància, per exemple, amb els treballs que el seu col·lega Emili Mira portava a terme a Barcelona, pressuposava la possibilitat d'estudiar la personalitat humana mitjançant una metodologia perfectament homologable a la de qualsevol ciència natural: tests d'intel·ligència, de capacitat, perfils de personalitat que permetessin el màxim grau d'adequació entre les característiques individuals i els requeriments professionals, també objectivables i mesurables. D'aquesta manera, s'obtenia el màxim rendiment laboral i es minimitzaven els perjudicis individuals (fatiga, manca de motivació, sinistralitat laboral...) i socials (marginació, mendicitat, subsidis...). Es pot dir que l'única cosa que tenen en comú el text de Las Palmas i el de Girona és el nom del seu autor.

El problema principal d'una pedagogia psicotècnica és que exclou qualsevol consideració que no sigui de caràcter estrictament natural. Per al Roura-Parella posterior a l'etapa berlinesa, l'evolució física i fisiològica de l'infant i el jove no són aspectes en absolut irrelevants però no pot admetre un enfocament pedagògic que, en darrer terme, impediria establir una distinció neta entre l'ésser humà i qualsevol altre animal:

L'èxit de l'ensenyament depèn abans que res de la personalitat del mestre. Aquesta veritat és tant més important que justament la Pedagogia es perd avui en un nombre cada dia més gran de mètodes, plans i procediments didàctics. L'experiment és una creació de les ciències naturals. L'home no solament és un ésser natural sinó també un ésser submergit en un món cultural i històric. La Psicologia experimental copsa l'home en el seu aspecte natural. En aqueixa missió hi ha la seva grandesa però també les seves limitacions. I si la Pedagogia ha d'intentar elevar l'home per damunt de la seva pròpia naturalesa, si sobre el jo natural ha de construir un jo espiritual, és evident que el treball educatiu no pot limitar-se a la «adaptació» a la naturalesa de l'infant, sinó que ha d'adaptar-lo al món cultural que respira i en el qual creix. (Roura-Parella, 1934-1935 (III), p. 127-128)

Si una pedagogia naturalista peca d'excés d'empirisme i de manca d'elevació cultural, una pedagogia filosòfica (o normativa, o neo-kantiana) presenta exactament el problema oposat: el d'intentar definir de manera extemporània i completament deslligada d'una realitat cultural concreta quins han de ser els principis que, de manera universal, han de regir l'educació. El valor del neokantisme (principalment, Paul Natorp, Richard Högnigswald, Heinrich Rickert i Bruno Bauch) és haver intentat establir uns ideals de formació que fossin vàlids arreu i en qualsevol moment però «ideals d'educació vénen i se'n van en el curs de la Història. En temps diferents s'han donat ideals d'educació diferents. Els ideals d'educació varien també en relació amb els pobles. L'ideal no té, per tant, cap contingut absolut» (Roura-Parella, 1934-1935 (I), p. 181). Quan a Girona Roura-Parella sentència que la pedagogia del seu temps és pedagogia de la cultura està avançant, doncs, la mena de síntesi de caràcter hegel·lià a la qual, com observa Vilanou (Roura-Parella, 2020, p. 40), ha de donar lloc la tesi de la pedagogia naturalista i l'antítesi de la pedagogia normativa.

Igualment, la segona idea que trobem exposada a la conferència de Girona —la centralitat del concepte *vida* de Nietzsche ençà i la relació inseparable entre vida, cultura i història—, constitueix una idea de fons que retrobarem en obres posteriors del nostre autor, com ara la seva tesi doctoral, defensada a la Universitat de Barcelona el 1937 i publicada a Mèxic el 1940:

Como hace notar Plessner cada tiempo encuentra su palabra salvadora. La gran palabra del siglo XVIII fue la Razón; la del siglo XIX fue el Progreso; nosotros hemos nacido bajo el signo de la palabra *Vida*. (...)

Existe un concepto de vida que tiende a establecer la igualdad entre la vida y la historia. Nietzsche ve en la vida la fuerza inagotable creadora en la cultura. Se transparentan aquí las influencias de la metafísica de Schopenhauer. En este concepto de vida pueden establecerse las siguientes ecuaciones: Vida = cultura = historia. La cultura representa el conjunto de creaciones del espíritu humano. El espíritu al realizarse a sí mismo crea la cultura. Estas objetivaciones de la vida espiritual son valores realizados. (Roura-Parella, 1940, p. 193-194)

És a dir, la vida és el motor de la cultura en el sentit que la vida espiritual de cada individu, orientada per uns valors determinats, es tradueix (s'objectiva) en creacions culturals concretes, que al seu torn prenen una doble dimensió històrica: cada creació cultural és fruit d'una realitat històrica concreta i, alhora, crea una realitat històrica, mitjançant el poder transformador de la cultura. Una concepció com aquesta, no cal dir-ho, trencava radicalment amb una concepció psicotècnica de la pedagogia i posava al centre de l'educació una noció de cultura dinàmica, inseparable tant de la vida espiritual de l'individu com del context històric en què aquest individu s'havia de formar.

La mena de relació entre natura i cultura que trobem exposada com a tercera idea a la conferència de Girona té dos primers aspectes que podríem considerar, simplement, tòpics: en primer lloc, l'oposició entre natura (donada) i cultura (creada) i, en segon lloc, no en termes d'oposició sinó de complementarietat, la realitat com a suma de natura i cultura. Hi ha, però, un tercer aspecte que resulta més atractiu i menys tòpic: la natura entesa com un «canemàs en el qual es teixeixen els motius d'una cultura» i l'afirmació, fins a cert punt, paradoxal segons la qual: «el medi físic condiciona la cultura». En quin sentit es pot donar aquest condicionament de la cultura per part de la natura? Perquè la natura pugui ser canemàs de la cultura cal que entre l'individu (origen darrer de la creació cultural, mitjançant un procés d'objectivació del seu esperit en una determinada direcció de valor) i la natura hi hagi, també, una relació de dependència. El «medi físic» és l'humus on arrela el subjecte, no és un medi exogen a l'individu sinó el *seu* medi. Quan Roura-

Parella anuncia aquesta idea a Girona poc podia sospitar el sentit que prendria, sis anys més tard, quan les circumstàncies polítiques obligarien a centenars de milers de republicans d'arreu d'Espanya a exiliar-se i a trencar la seva relació, per tant, amb una terra i un paisatge que no poden ser entesos en absolut com un mer decorat de fons sinó com a part constitutiva dels individus que els habiten. Així, en el seu primer text d'exili, l'article «La realització de si mateix», publicat a *La Revista dels Catalans a Amèrica* el novembre de 1939, Roura-Parella afirma:

Els lligams entre l'home i el seu paisatge són tan fermes que el sentiment del país natal emergeix en primer pla d'aquesta connexió còsmica. En aquesta capa la vida de l'home, amb les seves profundes arrels en el seu paisatge, és gairebé vegetal. El dolor de l'home desterrat cal cercar-lo abans que enllloc en l'amputació de les rels que el separen de la seva relació còsmica. (Roura-Parella, 1939, p. 15)

De la qual cosa, Roura-Parella acaba inferint que les circumstàncies hereditàries no tenen pas menys importància que la realitat ambiental que circumda l'individu a l'hora d'orientar l'existència vital de cada individu:

La dinàmica de la vida emergeix de la convergència de les forces hereditàries i ambientals que no són forces antagòniques sinó complementàries i cooperadores de la vida. Preguntar-se quin és més important d'ambdós factors és una qüestió tan simplista com preguntar-se si és més important el pare o la mare en el naixement de l'home. Els dos factors són inseparables en el procés de la vida real. L'home necessita del món per viure. El món és un caràcter de la seva existència. (Roura-Parella, 1939, p. 18)

Retrobarem, encara, aquesta idea en un text de dos anys més tard, a l'article «La consciència nacional», publicat a *Full Català* l'octubre de 1941. En aquest cas, intentant explicar d'on sorgeix el sentiment nacional, Roura-Parella fa referència a tres aspectes: la comunitat de llengua com a substrat espiritual, un passat i present comuns, juntament amb una «comunitat de fe en l'esdevenidor», i la vinculació amb la terra:

En cert sentit, tota consciència nacional és de naturalesa vegetal: arrela en un sòl determinat. Aquests lligams subtils amb la terra, amb el paisatge, que alimenten la nostra enyorança quan ens allunyem de Catalunya, fan el sentiment profund de «casa nostra». (Roura-Parella, 1941)

La quarta idea exposada (la unitat de l'esperit s'objectiva en la unitat cultural i aquesta es divideix en àmbits interrelacionats i alhora autònoms: ciència, art, societat, economia, política, religió, tècnica i educació) és, novament, tot un leitmotiv de la producció de Roura-Parella al llarg dels anys trenta —i més enllà—, que a Girona és anunciada per primera vegada però que reapareixerà una vegada i una altra en els seus escrits posteriors. De la mateixa manera que Roura-Parella havia manllevat la intuïció de les tres pedagogies del seu mestre Werner Sombart, aquí s'està servint de la divisió que el seu mestre més influent en l'etapa de formació a Alemanya, Eduard Spranger, havia desplegat en el seu assaig de 1914 *Lebensformen*. Si en aquet text, Spranger defensava la possibilitat de dividir la vida cultural en sis àmbits independents (ciència, economia, societat, estat, art i religió), Roura-Parella procedirà de manera anàloga, tot i que amb un grau de rigidesa o exhaustivitat variable. Efectivament, a diferència del seu mestre, que no considerava ni el dret ni la moral ni l'educació com a àmbits culturals independents, Roura-Parella, en la conferència de Girona —com en d'altres ocasions posteriors—, donarà a l'educació estatut de camp cultural autònom, així com també n'hi concedirà, a voltes, al dret i a la moral. La descripció d'aquests camps de la cultura prendrà sovint —reproduint-se, a vegades, de manera pràcticament literal— la imatge de la refracció de la llum:

Si, com passa amb la llum, hi hagués un prisma capaç de refractar la cultura, ens trobaríem en cert nombre de sectors: ciència, economia, art, societat, estat, dret, moral, religió, tècnica, educació, sectors que en la

vida dels pobles no estan un al costat de l'altre, sinó que estan entrelligats, formant una estructura, una unitat. (Roura-Parella, 1934-1935, p. 412)

Si fuera posible, como ocurre con la luz, refractar la corriente de la cultura encontraríamos cierto número de regiones —ciencia, economía, arte, moral, sociedad, estado, educación, religión—, sectores que en la vida de los pueblos están fundidos, entrelazados, formando una estructura, una unidad. (Roura-Parella, 1935, p. 6)

Si fuera posible hacer el análisis espectral de la cultura o descomponer su complejísima trama como se analiza en el laboratorio un compuesto químico, encontraríamos cierto número de regiones —ciencia, economía, arte, técnica, moral, Estado, sociedad, educación, religión— los cuales están entretejidos, formando una estructura, una unidad. (Roura-Parella, 1940, p. 27)

Todas las formas particulares de la cultura dimanen de la actividad espiritual y llevan en esta creación su sentido. El espíritu se objetiviza en diferentes dimensiones: ciencia, arte, educación, lengua, moral, etc. (Roura-Parella, 1940, p. 194)

Fixem-nos que, si a Girona, Roura-Parella havia enunciat fins a vuit camps culturals i els havia atorgat un valor exhaustiu, afirmant que «en aquests sectors s'exhaureix el contingut total de la cultura», més endavant hi afegirà, encara, el dret, la moral i, fins i tot, la llengua, de tal manera que la llista completa de camps culturals, si sumem els escrits diversos que s'hi refereixen, arriba a onze, als quals finalment renuncia a donar un caràcter tancat amb un expressiu «etc.»». Amb aquesta aparent incoherència, Roura-Parella no està sinó responent de manera coherent a una dificultat de base anunciada per Spranger mateix, i que l'autor alemany definia com «der übrigen zu den wesentlichsten ungelösten Aufgaben der Geisteswissenschaften gehört» (Spranger, 1914, p. 430), la dificultat que suposa establir una frontera clara que permeti separar netament els diversos àmbits culturals amb la mateixa facilitat amb la qual separem els àmbits de les ciències naturals. No ens ha d'estranyar que Spranger titlli aquest problema com un dels més bàsics de les humanitats, en la mesura que aquesta dificultat estructural constitueix el principal escull per atorgar un caràcter científic (s'entén, no positivista) a les disciplines socials.

La cinquena i penúltima idea que Roura-Parella desplega en la seva conferència a Girona és la de la variació cultural com un reflex del dinamisme vital i, en conseqüència, la necessitat que l'educació presti atenció a aquesta variació, car l'educació influeix en aquesta variació i alhora ha de ser permeable a aquesta variació. Retrobarem aquesta mateixa idea, novament, en el llarg article publicat en tres lliuraments, entre 1934 i 1935, «Les tres pedagogies»:

L'individu està submergit, per dir-ho així, en aquest torrent cultural, sempre en moviment; en ell es forma i també el forma. L'educació surt de la cultura i forma novament cultura. Tota cultura neix de l'ànima de l'individu creador. La cultura viu en l'ànima de l'individu. Cultura i ànima es condicionen reciprocament. Cultura és esperit objectivat; tot el que hi ha en la cultura va estar una vegada en l'esperit de l'home. Per això en el món de l'esperit objectiu imperen les mateixes lleis que en el món de l'esperit subjectiu. Solament es pot establir el fi de l'educació tenint en compte aquests suposats que acabem d'anunciar. (Roura-Parella, 1934-1935 (I), p. 188)

Si a Girona, Roura-Parella parlava d'un camp de forces còsmiques i culturals en el qual l'individu «es forma; però també es deforma», aquí parla d'un «torrent cultural» en el qual l'individu «es forma i també el forma». No ens trobem davant d'un error de transcripció de la conferència de 1933, sinó més aviat, d'un joc retòric que, de fet, té validesa en tots dos casos. Així, en l'article «La pedagogia d'Eduard Spranger», de maig del mateix 1933, hi retrobem la mateixa fórmula que a la conferència de Girona: «L'escola ha d'ésser més que la imatge de la vida. La vida forma, però també deforma» (Roura-Parella, 1933b, p. 162). Precisament perquè la relació entre individu i cultura és recíproca, el primer es

forma en el medi de la segona però no de manera passiva i automàtica sinó de manera activa i creadora; així, la influència de la cultura sobre l'individu pot ser formadora o deformadora en funció de l'orientació axiològica que prengui el subjecte. Igualment, l'individu exerceix la seva influència sobre la segona perquè, com Roura-Parella afirmava a Girona: «L'educació facilita la selecció dels ben dotats. Forces creadores surten del cor del poble i donen noves empentes a la cultura».

Parem esment a aquesta funció seleccionadora que el nostre autor confereix a l'educació. Des d'una perspectiva educativa com la nostra, que ha incorporat les nocions d'educació pública universal entesa com una garantia d'igualtat d'oportunitats o la necessitat d'integrar les diferències consubstancials a cada ésser humà en termes d'educació inclusiva, pot sobtar-nos que Roura-Parella atorgui a l'escola una funció de selecció dels «més dotats». Convé que tinguem present que, tot i el gir espiritualista i germànic (en darrer terme, per tant, romàntic) que el pensament de l'autor ha portat a terme de manera irreversible després de la seva estada a Berlín, la seva és una època, encara, fortament marcada per la mena de pensament de caràcter utilitarista i empirista que representa Herbert Spencer. Avui ens apropem a l'obra d'aquest filòsof anglès com si fos una autèntica raresa, quan, per exemple, contraposem la teoria de l'evolució darwiniana amb la seva pretensió de traduir els principis que operen en la selecció natural a un àmbit social. Això no obstant, Spencer és, probablement, l'autor més influent tant a França, com a Anglaterra i els Estats Units, de la segona meitat del segle XIX. I la seva influència arriba netament a Espanya, on hi és profusament traduït ja des del darrer terç del s. XIX, de tal manera que el 1930 era possible accedir a una trentena llarga de volums signats per Spencer i traduïts al castellà. Roura-Parella l'havia llegit àmpliament i el cita diverses vegades al llarg de la seva obra. Aquesta concepció seleccionadora del sistema educatiu, per tant, l'hem de llegir, sobretot, com un signe dels temps, uns temps dels quals ni tan sols Roura-Parella, després d'haver realitzat el seu gir copernicà de principis dels anys trenta, no es pot absteure del tot.

Finalment —recordem que la conferència de Roura-Parella es titulava «Educació, Cultura i Estat»—, l'autor aporta la seva visió sobre el paper que l'estat ha de tenir a l'hora de projectar principis educatius. Novament, aquí, Roura-Parella expressa una opinió que no es pot desvincular del moment històric en què sorgeix. Convé tenir present que quan Roura-Parella pronuncia la seva conferència a Girona, no fa ni una setmana que Adolf Hitler ha estat nomenat canceller d'Alemanya (30 de gener de 1933), Benito Mussolini porta set anys al capdavant d'una dictadura feixista i, tot i que a Espanya encara falten tres anys i mig pel cop d'estat franquista, el govern d'Azaña havia de fer front a obstacles constants de caràcter involucionista, inclòs l'intent de cop d'estat del general José Sanjurjo l'estiu de 1932. A l'altre extrem: el comunisme soviètic, que Roura-Parella havia pogut conèixer de primera mà gràcies a la seva participació en la VII Conferència Internacional de Psicotècnia de Moscou, el 1931, i que, com recorda Vilanou (Roura-Parella, 2020, p. 22), no aconseguí despertar cap simpatia ni en Roura-Parella ni en Xirau. En un context de polarització ideològica i política com aquest, en què Europa semblava tenallada per dos totalitarismes de signe oposat però igualment nocius per al desenvolupament dels drets i les llibertats individuals, la necessitat de mantenir la política educativa completament al marge dels partits polítics i preservar un espai d'autonomia a l'educació per poder decidir els seus dissenys semblava vital. Roura-Parella tornarà, gairebé literalment, sobre aquesta mateixa qüestió en el seu article sobre «La pedagogia d'Eduard Spranger»,

publicat a la *Revista de Psicologia i Pedagogia* només tres mesos després de la conferència a Girona:

No hi ha cap Estat que no pretengui ser educador del poble. Aquí hi ha el perill de fer de l'escola un instrument dels partits; l'escola ha d'estar-ne per sobre. Quan l'interès de la nació no es posa per damunt dels partits, el poble està perdut. L'educació ha d'estar completament al servei del poble, i de la cultura del qual és expressió (Roura-Parella, 1933b, p. 162)

La història immediatament posterior havia de ratificar absolutament aquesta necessitat. Més enllà del drama individual que el cop d'estat, la guerra civil i la llarga dictadura posteriors representarien en milers de vides individuals (com la de Roura-Parella mateix), quaranta anys d'educació nacional-catòlica suposarien un desmantellament absolut de les potents estructures pedagògiques que Catalunya havia estat capaç de crear fins a 1939 i una involució educativa que afectaria diverses generacions i de la qual, en diversos sentits, encara avui no hem estat capaços de recuperar-nos del tot.

Conclusions

Tot i haver estat pronunciada en un moment tan primerenc com el 5 de febrer de 1933, tot just mig any després d'haver tornat de Berlín, la conferència de Roura-Parella a Girona representa tot un punt d'inflexió, no només en el seu periple intel·lectual personal, sinó en la recepció a Catalunya de les tesis germàniques que vinculaven les ciències de l'esperit i l'educació. Més enllà dels estudiants que, durant el primer semestre del curs 1932-1933 haguessin pogut escoltar Roura-Parella a les aules del Seminari de Pedagogia de la Universitat de Barcelona, la conferència de Girona difosa per la premsa local i, sobretot, pel butlletí *Escola Normal*, representa la primera aparició pública a Catalunya d'una sèrie de conceptes pedagògics nous, tots ells interrelacionats entre si: vida, cultura, valors, història, cultura com a objectivació de l'esperit, unitat dels camps culturals, relació recíproca de cultura i educació, crítica als models educatius empíric-experimental i racionalista.

Conceptes, tots ells, que, com hem vist, constitueixen algunes de les línies bàsiques del pensament que Roura-Parella desenvoluparà en els seus textos al llarg dels anys trenta, des del gran article «Les tres pedagogies» fins a la tesi doctoral, *Educació i ciència*, defensada l'octubre de 1937 i publicada en castellà a Mèxic el 1940. El Seminari de Pedagogia de la Universitat de Barcelona representava el marc idoni on poder plantar la llavor d'aquest nou enfocament pedagògic. No pas sense dificultats, atès que la psicotècnica — representada especialment per Emili Mira — hi era plenament acceptada. Però el pluralisme teòric i el grau d'obertura que van representar aquells anys constituïen unes condicions de permeabilitat òptima a les tesis de Roura-Parella. A tall de mostra, el programa del Seminari de Pedagogia tant del curs 1933-1934, com del curs 1934-1935 i del 1935-1936, anuncia conferències públiques, entres altres destacats professors estrangers (Heinz Werner, Werner Wolff, Alfred Strauss, Paul-Ludwig Landsberg...), del mestre de Roura-Parella a Berlín, Eduard Spranger. No tenim constància que Spranger arribés a visitar mai Barcelona però la idea de convidar-lo al Seminari de Pedagogia i les gestions que s'arribessin a fer per aconseguir aquest efecte no és gens difícil imaginar que anessin directament a càrrec seu. De fet, Eduard Spranger parlarà català per primera (i última?) vegada, precisament, des de les pàgines de la *Revista de Psicologia i Pedagogia*, el mes de maig de 1934 (el mateix número on apareix el primer lliurament de «Les tres pedagogies»), on hi trobem la traducció catalana (naturalment, de Roura-Parella) de la conferència que havia d'haver realitzat a Barcelona a principis del curs 1934-1935 (Spranger, 1934).

La relació entre Catalunya i una concepció pedagògica de les ciències de l'esperit va finalitzar el gener de 1939 per raons òbvies. Roura-Parella prosseguí la difusió de les idees de Spranger, com hem vist, des de l'exili. El seu desterrament tingué, com a primera conseqüència, un canvi de la llengua que havia utilitzat de manera predominant fins aleshores. La possibilitat de publicar els seus treballs a Catalunya havia desaparegut del tot. Una publicació com la *Revista de Psicologia i Pedagogia* (que feia coses tan modernes, ja a principis dels anys trenta, com oferir un resum en anglès de cada article) havia donat una carta de naturalesa científica a la llengua catalana que trigaria dècades a recuperar. Roura-Parella s'expressaria, tant en l'etapa mexicana com en la nord-americana, a partir de 1946, predominantment i amb poques excepcions, en llengua castellana. Però al distanciament lingüístic s'hi afegiria el distanciament geogràfic, professional, personal. Que les conseqüències de l'exili són, encara avui, perfectament palpables ho demostra el fet que un dels nostres grans pensadors pedagògics de la primera meitat del s. xx continuï essent, en termes generals, un perfecte desconegut a Catalunya.

Educació, Cultura i Estat (Transcripció)

Organitzada per l'Associació Provincial del Magisteri, tingué lloc el dia 5 del corrent i al Saló d'Actes del Grup Escolar d'aquesta ciutat, l'anunciada conferència a càrrec del culte professor de la Normal de la Generalitat senyor Joan Roura i Parella.

La concurrència fou nombrosa. Ultra els elements directius de la Provincial, acompanyaven el conferenciant en la presidència els Inspectors senyors Junquera i Torrent, els professors de la Normal de la Generalitat senyors Costa i Frigola, el Cap de la S. A. senyor Monràs i el Regent de la Graduada senyor Canós.

Obre l'acte el president de la Provincial, senyor Blasi, amb unes paraules de salutació i cedeix la paraula al conferenciant.

En cert sentit, comença el senyor Roura, tots tenim un deute amb la vida. Podem considerar que els materials que ens ofereix per la nostra formació és un préstec que hem de tornar a la vida. El senyor Roura tenia un deute amb Girona; en aquesta ciutat va acabar l'ensenyament primari. El conferenciant evoca la figura del senyor Dalmau. Parla també del senyor Costal —present a l'acte— el qual obria, ja aleshores, camins en l'ànima de la joventut. El senyor Roura expressa el seu agraïment a l'Associació de Mestres del Partit de Girona i al seu president senyor Blasi, per haver-li donat ocasió de satisfer amb la modesta mesura de les seves forces, el deute que tenia amb Girona.

Les preocupacions pedagògiques dels dos primers decennis d'aquest segle foren d'ordre tècnic i psicològic. En començar l'últim decenni, l'interès es decanta cap al camp teòric, filosòfic. Solament de la filosofia pot venir la unitat. S'introdueix la doctrina dels valors a la Pedagogia; però els valors són inseparables de la idea de Cultura. Avui la Pedagogia és essencialment Pedagogia de la Cultura.

Cada temps troba el concepte a l'entorn del qual gira el pensament i les preocupacions de l'època. Des de Nietzsche, el nostre temps viu sota la idea central de *Vida*. Dels diferents conceptes de vida, solament interessa al senyor Roura aquell que ve expressat: Vida-Cultura-Història. La vida s'objectivitza. De la suma de totes les objectivacions de l'esperit se'n diu Cultura. La cultura d'una comunitat, serà, doncs, el conjunt de continguts i formes en les quals la comunitat s'expressa, s'objectivitza. Per precisar el concepte de Cultura, el senyor Roura l'oposa al de Natura. La Naturalesa ens és donada immediatament i la Cultura, al contrari, és una creació de la comunitat. Aquests dos conceptes no solament estan en oposició, sinó que també tenen analogia. Natura i cultura poden ordenar-se sota el concepte de realitat. Encara existeix una altra relació entre natura i cultura. La Naturalesa constitueix el canemàs en el qual es teixeixen els motius d'una cultura. El medi físic condiona la cultura.

La unitat cultural, expressió de la unitat d'esperit, es compon de diferents camps: Ciència, art, societat, economia, política, religió, tècnica i educació. En aquests sectors s'exhaureix el contingut total de la cultura. Aquests camps estan íntimament lligats. Aquests sectors tenen una lògica pròpia, com ha dit molt bé Simmel. Per fer-ho veure, el conferenciant llegeix uns paràgrafs de *Der Bourgeois* de Werner Sombart, l'economista berlinès.

El senyor Roura passa a parlar de les variacions de la cultura. La successió de generacions no explica els viratges en el si de la cultura. Parla del caràcter dinàmic de la vida de la comunitat, del desenrotllament independent dels sectors culturals i estudia detalladament l'actitud d'una generació respecte a la seva cultura objectiva. Diu que la joventut d'avui *no vol* comprendre els valors heretats. En aquesta manca de contacte jau el sentit de la crisi. Un home nou neix, apareix una nova forma de vida. No hi ha decadència sinó renaixement. Tota crisi és creadora. El factor més important de variació de la cultura és l'educació. Cultura i educació estan en relació recíproca. Una de les limitacions principals de la Psicologia orientada en els mètodes de les ciències naturals està en què separa l'individu del seu món. Aquesta Psicologia no cala fons. L'individu no pot separar-se del seu món. L'home és un ésser que viu en uns camps de forces còsmiques i culturals. En aquest camp de forces es forma; però també es deforma. El sentit de l'educació ha d'estar en fer viure a la joventut els valors objectius continguts en la cultura. Els ideals d'educació no ens són donats des de fora mitjançant una concepció racionalista, sinó que han de sortir de la cultura. Tota educació és nacional. L'home és ciutadà de dos mons: el món de la realitat i el món dels valors. Educació significa establir una educació entre aquests dos mons.

Així com un sismògraf registra les més petites oscil·lacions terrestres, de la mateixa manera tot canvi en la cultura es reflecteix en l'educació. El conferenciant fa veure aquesta influència en l'organització i treballs escolars, en la política pedagògica, en els ideals educatius i en el pensament pedagògic modern. Diu que avui apareix un comú denominador a la varietat d'ideals educatius: el retorn a l'autoritat i a la disciplina. D'altra banda, la cultura d'un poble es forja a l'escola en el seu sentit més ample. L'educació facilita la selecció dels ben dotats. Forces creadores surten del cor del poble i donen noves empentes a la cultura. El fet educatiu és el fet essencial per a la conservació i desenrotllament de la Cultura.

En tota comunitat viu una voluntat de forma: l'Estat. Ell dóna unitat a la Cultura. L'Estat és educador. En el si de l'Estat lluiten avui els partits polítics. Cada partit vol imposar el seu *programa* educatiu. Aquí rau un gran perill per a la vida de la comunitat. Com ho ha expressat molt bé Hegel, cada tendència necessita de la seva contrària per a viure. L'educació és nacional, està per damunt dels partits. El conferenciant té plenes esperances de què el sector educatiu salvi la seva llibertat. Sembla com si a l'Estat no li quedien més que dues possibilitats: el comunisme o el feixisme educatius. El conferenciant cita unes paraules de Goethe: «Veig venir un temps, en el qual Déu no trobarà ja cap més goig en el món, i haurà de desfer i tornar-lo a forjar per fer-ne un altre de nou». El senyor Roura diu que cal interpretar aquesta frase de Goethe. Un món nou, suposa un home nou. L'home nou viu valors diferents de l'home vell. Els valors solament es transmeten d'home a home, de mestre a infant, de l'educador a la joventut. La missió del mestre és la de crear aquest nou món, un món més just que el vell.

En acabar la seva magnífica conferència i després d'uns mots finals de l'Inspector en Cap senyor Junquera, el senyor Roura fou molt felicitat pels concurrents, la majoria dels quals, antics companys seus, feia molt temps que no l'havien vist. Tothom estava satisfet. Tothom es mostrava orgullós del jove professor que tant honora el Magisteri gironí. Una vegada més hom veia confirmat el que digué fa poc i des del mateix lloc, donya Llionor Serrano. La nostra gent, la de les comarques gironines, sempre han estat dels primers en totes les promocions.

Referències

- Collellidemont, E.; Vilanou, C. (1997) *Joan Roura-Parella (1897-1983). En el centenari del seu naixement*. Barcelona, Facultat de Pedagogia.
- Cullell Ramis, J. (1984) «Joan Roura Parella: des de la totalitat». *Enrahonar*, n. 10, p. 77-84.
- Cullell Ramis, J. (1985) *Joan Roura i Parella: pensament i obra*. Barcelona, Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona (tesi de Llicenciatura).
- Gómez i Inglada, P.; Marquès i Sureda, S.; Pagès i Manté, J.; Planagumà i Vilalta, L.; Vilanou i Torrano, C. (2012) *La carpeta de l'oncle: correspondència d'exili de Joan Roura-Parella*. Girona, Universitat de Girona.
- Maragall, J. (1986) «La generació filosòfica de 1932». *Revista de Catalunya*, n. 2, novembre, p. 49-59.
- Puigvert i Busquets, J. (1984) *La Normal i el magisteri primari a Girona (1914-1936). Ensenyament públic i ideologies a les comarques gironines*. Tesi doctoral dirigida per Emili Giralt i Raventós, Facultat de Geografia i Història, Universitat de Barcelona.

- Roura-Parella, J. (1930) *Círculo mercantil de Las Palmas: resúmen del curso de Orientación Profesional dado por Don Juan Roura Parella*. Las Palmas de Gran Canaria, Tipografía El Liberal.
- Roura-Parella, J. (1933) «Educació, Cultura i Estat». *Escola Normal. Butlletí de l'Escola Normal de la Generalitat*, any 1, n. 3, p. 38-40.
- Roura-Parella, J. (1933b) «La pedagogia d'Eduard Spranger». *Revista de Psicologia i Pedagogia*, vol. I, n. 2, maig, p. 150-164.
- Roura-Parella, J. (1934-1935) «Les tres pedagogies». *Revista de Psicologia i Pedagogia*, (I) vol. II, n. 6, p. 164-189; (II) vol. II, n. 8, p. 409-418; (III) vol. III, n. 10, p. 117-130.
- Roura-Parella, J. (1935) «La educación viva». *Revista de Pedagogía*, XIV, n. 157, p. 1-11.
- Roura-Parella, J. (1939) «La realització de si mateix». *La Revista dels Catalans d'Amèrica*, n. 2, novembre 1939, p. 13-24.
- Roura-Parella, J. (1940) *Educación y Ciencia*. Mèxic, La Casa de España en México.
- Roura-Parella, J. (1941) «La consciència nacional». *Full Català*, n. 1, octubre, p. 4.
- Roura-Parella, J. (1941) «Els darrers assaigs de Domènec Casanoves». *Full Català*, vol. 1, n. 3, desembre, p. 8.
- Roura-Parella, J. (1944) *Spranger y las ciencias del espíritu*. Mèxic, Centro de Estudios Filosóficos de la Universidad Nacional de México.
- Roura-Parella, J. (2018) *Educación y ciencia, y otras páginas. Compilación y estudio de Alberto Enríquez Perea*. Mèxic, El Colegio de México.
- Roura-Parella, J. (2020) *Textos fundamentales en el exilio. Pedagogía culturalista y educación viva*. Estudio introductorio y edición de Eulàlia Collelldemont, Jordi García y Conrad Vilanou. *Barcelona*. Barcelona, Edicions i Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- Sombart, W. (1930) *Die drei Nationalökonomien. Geschichte und System der Lehre von der Wirtschaft*. München und Leipzig, Dunker & Humboldt.
- Spranger, E. (1914) «Lebensformen». *Festschrift für Alois Riehl von Freunden und Schülern zu seinem Siebzigsten Geburtstage Dargebracht*. Halle, Max Niemeyer.
- Spranger, E. (1929) *Psicología de la edad juvenil*. Traducció de José Gaos. Madrid, Revista de Occidente.
- Spranger, E. (1931) *Los Fundamentos científicos de la teoría de la constitución y de la política escolares*. Traducció de Lorenzo Luzuriaga. Madrid, Publicaciones de la Revista de Pedagogía.
- Spranger, E. (1934) «Idees fonamentals de la psicologia com a ciència de l'esperit». *Revista de Psicologia i Pedagogia*, Traducció de J. Roura, vol. II, n. 6, maig, p. 125-138.
- Vilafranca I.; Vilanou C. (2002) «Luis de Zulueta, visto por Juan Roura-Parella». *Historia de la Educación*, n. 21, p. 287-305.
- Vilanou, C. (2003-2004) «Juan Roura-Parella (1897-1983) y la difusión de la pedagogía de las ciencias del espíritu en Latinoamérica». *Historia de la Educación*, n. 22-23, p. 301-316.
- Vilanou, C. (2004) «Joan Roura-Parella. Unitat i varietat del seu pensament». Dins: Monserrat Molas, J.; Casanovas, P. (eds.) *Pensament i filosofia a Catalunya, III: 1940-1975*, p. 37-72. Barcelona, INEHCA – Societat Catalana de Filosofia.

- Vilanou, C. (2005) «La pedagogía, ciencia de segunda clase (En torno a un informe remitido por Juan Roura-Parella desde Berlín en febrero de 1932)». *Historia de la Educación*, n. 24, p. 463-484.
- Vilanou, C. (2005b) «Juan Roura-Parella (1897-1983) y los orígenes de la Pedagogía universitaria en Cataluña». Dins: Ruiz Berrio, J. (ed.) (2005). *Pedagogía y educación ante el siglo XXI*. Madrid, Universidad Complutense, p. 171-201.
- Vilanou, C. (2019) «L'exili pedagògic de Roura-Parella a Mèxic (1939-1945). *Temps d'Educació*, 57, p. 311-319.
- Vilanou, C. (2010) «L'etapa nord-americana de Joan Roura Parella (1946-1983): la dimensió estètica i espiritual de la formació humana». *Annals del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca*, n. 21, p. 485-509.

La introducción de las ciencias del espíritu en Cataluña: conferencia de Joan Roura-Parella (Girona, febrero de 1933)

Resumen: Joan Roura-Parella es uno de los pensadores más sólidos de la pedagogía de los años treinta en Catalunya y, a la vez, como consecuencia de su largo exilio en Estados Unidos, uno de los más desconocidos y menos valorados entre nosotros. En su itinerario intelectual, la estancia de dos años (1930-1932) en la Universidad de Berlín y el contacto directo con Eduard Spranger y las ciencias del espíritu, constituye un auténtico punto de inflexión. Pocos meses después de haber regresado de Alemania, Roura-Parella pronuncia una conferencia en Girona, delante de Cassià Costal y sus antiguos compañeros de la Escola Normal de Girona. A lo largo de esta conferencia (cuyo resumen será publicado en distintos medios), Roura-Parella anuncia algunos de los principales motivos que reencontramos en su obra posterior. Este artículo intenta poner en relación el contenido de esta conferencia con textos posteriores del mismo autor, con la intención de comprender mejor el génesis y desarrollo de su pensamiento. Al final del artículo, se incluye la transcripción del resumen de la conferencia de Girona.

Palabras clave: Joan Roura-Parella, Eduard Spranger, ciencias del espíritu, *Geisteswissenschaften*, pedagogía culturalista, pedagogía en Cataluña, historia intelectual de Cataluña

L'introduction des sciences de l'esprit en Catalogne: conférence de Joan Roura-Parella (Gérone, février 1933)

Résumé: Joan Roura-Parella est l'un des penseurs les plus solides de la pédagogie des années 1930 en Catalogne et, en même temps, du fait de son long exil aux États-Unis, l'un des plus méconnus et dévalorisés de notre pays. Dans son itinéraire intellectuel, le séjour de deux ans (1930-1932) à l'Université de Berlin et le contact direct avec Eduard Spranger et les sciences de l'esprit constituent un véritable tournant. Quelques mois après son retour d'Allemagne, Roura-Parella donne une conférence à Gérone, devant Cassià Costal et ses anciens camarades de l'Escola Normal de Girona. Tout au long de cette conférence (dont le résumé sera publié dans divers médias), Roura-Parella annonce quelques-unes des principales raisons que l'on retrouvera tout au long de sa production. Cet article tente de relier le contenu de cette conférence à des textes ultérieurs du même auteur, pour tenter de mieux comprendre la genèse et le déroulement de sa pensée. À la fin de l'article, une transcription du résumé de la conférence de Gérone est incluse.

Mots-clés: Joan Roura-Parella, Eduard Spranger, sciences de l'Esprit, *Geisteswissenschaften*, pédagogie culturaliste, pédagogie en Catalogne, histoire intellectuelle de la Catalogne

The introduction of the sciences of the spirit in Catalonia: conference by Joan Roura-Parella (Girona, February 1933)

Abstract: Joan Roura-Parella is one of the most solid thinkers in pedagogy in the 1930s in Catalonia and, at the same time, as a result of his long exile in the United States, one of the most unknown and undervalued in our country. In his intellectual itinerary, the two-year stay (1930-1932) at the University of Berlin and the direct contact with Eduard Spranger and the sciences of the spirit constitute a real turning point. A few months after returning from Germany, Roura-Parella gave a lecture in Girona in front of Cassià Costal and his former classmates from the Escola Normal de Girona. Throughout this conference (the summary of which will be published in various media), Roura-Parella announces some of the main reasons we will find in different places of his production. This paper attempts to relate the content of this lecture to later texts by the same author to understand better the genesis and unfolding of his thought. At the end of the article, we include a transcript of the summary of the Girona conference.

Keywords: Joan Roura-Parella, Eduard Spranger, Sciences of the Spirit, *Geisteswissenschaften*, Culturalist Pedagogy, Pedagogy in Catalonia, Catalan intellectual history